

[autismebladet]

LANDSFORENINGEN AUTISME
MEDLEMSBLAD NUMMER 7 - 2019

Ungdomsuddannelser
og autisme

Medlemstilbud

Novemberfest i samarbejde med "People like us"

Kom til fest med Landsforeningen Autisme og "People like us" som værter.

Program for dagen

- 17.00 Velkomst og introduktion til "People like us"
- 17.30 Tyroler musik og fællessang.
- 18.00 Buffet
- 20.00 Salsa undervisning - deltag hvis du har lyst.
- 21.00 - 22.30 Tilbage til Alperne.

Arrangementet

- Traditionel dansk buffet med kolde og lune retter, ost og kage.
- To liter valgfrit øl af mærket: "Unpuzzled Infinity IPA" eller "364 Krigsveteran Pilsner"
- Covfefe Is samt smagsprøve på 10cl. Covfefe

Tid, sted og pris

2. november kl. 17.00-22.30

People Like Us
Vermlandsgade 2
2300 København S

Pris for hele arrangementet kr. 399,-

Tilmelding via autismeforeningen.dk/kurser

PEOPLE LIKE US

Contents

For mig var det genialt, opløftende og storslået! . . .	4
En mere konstruktiv vurdering af uddannelsesparathed	6
En helhedsorienteret ASF-pædagogik	12
Uddannelsesmuligheder for unge med ASF	16
Unge med autisme på ungdomsuddannelserne . . .	22
Analyse af landets ASF linjer	24

Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Marie er protektor for Landsforeningen Autisme.

MEDLEMSBLAD NR. 7 - 2019

Medlemsbladet udgives af Landsforeningen Autisme

Ansvarshavende redaktør

Heidi Thamestrup
formand@autismeforening.dk

Redaktion

Heidi Thamestrup
Fie Hviid Olesen

Layout

Lotte Irlind

Tryk Filipsen Grafisk Produktion
www.filipsen.com

Oplag 9.300 stk
ISSN 2245-3423

Vil du have en annonce i Autismebladet?
Kontakt: redaktion@autismeforening.dk

Annoncer og artikler fra samarbejdspartnere og annoncører i Autismebladet er ikke nødvendigvis udtryk for Landsforeningen Autismes holdninger

Indlæg, kommentarer, bidrag mv. bedes sendt til redaktion@autismeforening.dk
Bladet sendes gratis til Landsforeningen Autismes medlemmer

For mig var det genialt, opløftende og storslået! - for de andre var det bare en del af gymnasiets kultur...

Af Heidi Thamestrup, landsformand for Landsforeningen Autisme

Én af de fineste oplevelser jeg har haft i nyere tid udspillede sig på Høje Taastrup Gymnasium. Det var den sidste fredag i september. Gymnasiet havde 40 års jubilæum. Jeg var indbudt for at tale om den forskel gymnasiet har gjort for autistiske unge, efter at de, som de første, startede gymnasieklasser op for autistiske elever i Danmark. Efter talerne optrådte eleverne; og lige siden, har begrebet dannelse infiltreret en stor del af min tankevirksomhed. For dannelse ligger vel implicit som en del af al uddannelse - men er alligevel meget, meget mere end det...

Lidt forenklet kan man sige, at dannelse handler om det komplekse i at være menneske. Om relationen mellem den enkelte og de andre samt mellem menneske og samfund. Dannelse handler om at være vidende, men også om at bringe sin viden aktivt i spil, og om at tage

ansvar til gavn for individet og for fællesskabet.

I dagligdags tænkning bliver begrebet dannelse ofte til et spørgsmål om andres manerer. Altså om, hvorvidt en given person udviser takt og tone, og i det hele taget opfører sig passende, reflekterer og siger relevante ting i forskellige sammenhænge, hvor mange mennesker mødes. I den form er dannelse noget, der tolkes, observeres og bedømmes udefra. Men i min optik er det man kan se udefra kun en meget lille del af det som "dannelse" indeholder. Alligevel var det lige præcis dannelse, jeg selv spottede den eftermiddag på Høje Taastrup Gymnasium. Jeg kunne sikkert godt have kaldt det anerkendelse, kammeratskab eller måske solidaritet - men det jeg sansede, i situationen, var så uendeligt, meget mere end det!

Efter de indbudte talere kom gymnasiets nuværende elever selv til orde. Der blev reciteret digte, sunget Hip Hop og formidlet scenekunst. Alle der har prøvet at stå på en scene foran flere hundrede mennesker ved, at når man står der, er man helt alene. Man har alles øjne rettet mod sig, og man ved, at man skal præstere for at gøre sig fortjent til deres opmærksomhed. Hvis man mærker, at man ikke har taget i sit publikum, bliver man usikker, og usikkerheden starter en nedbrydningsproces, der forværrer præstationen og hurtigt gennemskues af publikum. Det kan ende med at blive pinligt for alle parter. Så galt gik det ikke.

I gymnasiets aula havde eleverne arrangeret bemandede udstillinger af håndværk og boder med mad og slik. Til venstre for scenen havde man nærmest anlagt et plateau af lagkage i dimensioner, jeg aldrig før

har set. Og det var derfra de kom. Bølgerne. Nærvær og support. De nærmest rullede ind foran scenen. Nikkende, klappende, anerkendende. Målrettede i at tage ansvar for, at ét af de modige mennesker på scenen, der måske nok havde lidt svært ved at få ordene ud over scenekanten, skulle turde tage skridtet ind i rampepelyset igen en anden gang.

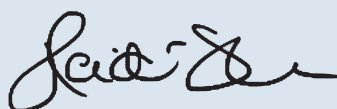
Det var "indsigt i" det var "refleksion over" det var "vilje til" det var "handling mod" at gøre det rigtige, for ét menneske og dermed for den overordnede, inklusive sam-

menhæng, i lige præcis det øjeblik... For mig var det genialt, det var oplyftende og det var storslået - for de andre var det tydeligvis "bare" en del af gymnasiets kultur...

Og så var det smukt! Det var smukt og rørende, at se eleverne forholde sig til hinanden inklusivt som den naturligste ting i verden. Jeg mener, jeg har været en del af undervisningsministeriets inklusionseftersyn, en del af undervisningsministeriets inklusionsfølgegruppe og jeg er, lige nu, en del af Kommunernes Landsforenings inklusionsimp-

lementeringsråd. Vi taler om, hvordan vi skaber inkluderende miljøer i folkeskolen. Helt seriøse bud har indtil nu været helt at afskaffe ordet "inklusion". Helt seriøse diskussioner har drejet sig om, hvorvidt hjælpemidler som høreværn inkluderer eller ekskluderer eleverne. Og så opdager man, helt tilfældigt, at Høje Taastrup Gymnasium har skabt en kultur, hvor eleverne holder hånden under hinanden, tager ansvar for og skaber resiliens ...

God fornøjelse med dit Autismeblad!

Heidi Thamestrup

En mere konstruktiv vurdering af uddannelsesparathed

Som UU-vejleder er det vores ansvar at forholde os til de elever, der er vurderet ikke-uddannelsesparate.

Redaktionen i interview med Karin Øgir – UU-vejleder.

Hvordan fungerer UPV-procesen nu?

Alle unge skal uddannelsesparathedsvurderes i 8. klasse på alle slags skoler. Når man går i grundskolen, skal skolen vurdere, om man har det, der skal til for at komme igennem en almen ungdomsuddannelse. I den her forbindelse snakker vi derfor kun om de almene uddannelser gymnasiet, HF og EUD – ikke STU og lignende, hvor der gælder særlige regler.

Som UU-vejleder er det vores ansvar at forholde os til de elever, der er vurderet ikke-uddannelsesparate. Vi samarbejder med skole og forældre om, hvordan eleverne kan få hjælp til at blive mere klar. Det er ikke en statisk vurdering, men en proces, hvor vi skal hjælpe eleverne med at have fokus på de områder, hvor de har brug for at udvikle sig for at blive klar til uddannelse. Første vurdering tages i december i 8. klasse, og så genvurderes de i juni. Det samme gør sig gældende i 9. og 10. klasse. Og der kigger man selvfølgelig på, om og hvordan det har ændret sig siden sidst. Hos nogen vil der kunne ske en stor udvikling fra 8.-9./10. klasse. Og vi har som UU-vejledere mulighed for at stille spørgsmål til skolens vurdering – i forhold til de elever, der vurderet ikke-parate – i alle klassetrin. Undervisningsministeriet (UVM) har besluttet, at alle elever i Danmark skal vurderes på fire forudsætningsområder:

- Faglige forudsætninger
- Praksis faglige forudsætninger
- Personlige forudsætninger
- Sociale forudsætninger

Faglige forudsætninger

De faglige forudsætninger er enkle. Det handler om, at eleven får en karakter for retstavning f.eks., har afleveringer og laver opgaver, som de bedømmes ud fra. Det handler altså om, hvor fagligt dygtig man er.

Praksis faglige forudsætninger

Det er lidt nyere og mere komplekst. Men det handler om, at eleven f.eks. har en interesse, flair og erfaring for håndværk eller andet, der bunder i praksis. Her kan eleven vurderes med "middel" eller "over middel". Langt de fleste vil få vurderingen "middel".

Personlige forudsætninger

Det kan være et meget diffust område - især for unge med autisme. Det handler i virkeligheden om motivation for at lære ansvarlighed, mødepligt, stabilitet, parathed og selvstændighed. Det kan være virkelig svært for eleverne – især elever med autisme – med sådanne overskrifter. For hvad betyder det? Hvad betyder det at være motiveret? At have god mødestabilitet? Hvad ligger der rent faktisk i de ord? Hvad er det konkret at tage ansvar?

Der kan vi være meget bedre til at gøre det konstruktivt ved at sætte nogle flere detaljer og forklaringer på. At være ansvarlig betyder f.eks., at "jeg får lavet mine lektier, er forberedt til timerne og overholder aftaler." Og mødestabilitet betyder, at "jeg kommer op om morgenen, møder ind i skolen til tide og har lavt fravær." Vi kan næsten ikke gøre det FOR konkret.

Det gælder om at få gjort de ord meget mere konkrete og nærværende for elever, som f.eks. har autisme, og som kan have svært ved at se for sig, hvad ordene konkret betyder for dem og deres skolegang.

Det er vigtigt at få dem defineret, så den enkelte elev kan arbejde med det, de skal blive bedre til.

” Hvad betyder det at være motiveret? At have god mødestabilitet? Hvad ligger der rent faktisk i de ord? Hvad er det konkret at tage ansvar? Vi kan blive meget bedre til at gøre det konstruktivt ved at sætte nogle flere detaljer og forklaringer på.

Sociale forudsætninger

Det er igen et diffust område – og det handler især om begreberne samarbejdsevne, respekt og tolerance. Og igen vil der være mange med især autisme, som – qua deres diagnose – har udfordringer på de områder. Det ligger jo i autismen, at der kan være nogle udfordringer på flere af de her områder. Derfor kan det være meget svært for elever med autisme at leve op til de høje forventninger, der er til alle elever, når de skal uddannelsesparathedsvurderes.

Men den unge kan og skal selvfølgelig støttes i at udvikle sig, hvis de har udfordringer på nogle af områderne. Her gælder det for os som lærere, ledelse og UU-vejledere om at arbejde med eleven og forældrene og sætte nogle mål sammen med dem, som de selv har ejerskab over. Og især er det vigtigt, at vi sætter mål og delmål, som eleven kan opnå. På den måde kan vi sikre, at eleven oplever succeser og udvikler

sig og måske senere kan blive vurderet uddannelsesparathed

Hvorfor skal unge vurderes på deres uddannelsesparathed?

Ude på skolerne foregår det sådan, at lærerne står for selve vurderingen af uddannelsesparathed. Undervisningsministeriet har udarbejdet en bekendtgørelse – og der er en digital platform, hvor skolens lærere og ledelse kan lave vurderingerne, bl.a. ved brug af et skema. I skemaet indtastes vurderingerne, og lærerne skal derigennem fortælle,

” Processen med en UPV er en konstant balance, for vi skal selvfølgelig tro på elevens integritet, vilje og udviklingspotentiale, men vi skal også undgå at sende dem ud i en for tidlig start på en ungdomsuddannelse.

hvor god eleven er på de forskellige forudsætningsområder. Der kan vurderes alt imellem ”i ringe grad” og i ”høj grad”.

Det kan være svært for lærerne, fordi de sidder med det samme materiale til alle elever, uanset om det er den almene grundskole, specialklasse eller en specialskole. Og der kan rammerne have stor betydning for, hvordan eleven kan præstere. Nogle unge med f.eks. autisme er måske rigtig stærke i motivation, ansvarlighed osv., fordi de netop får den støtte, de har brug for i en specialklasse eller -skole – og fordi de kender læreren og pædagogerne. På den måde har de en tryghed til at udvikle sig og lære, og det er ud fra de parametre, lærerne skal vurdere. Men det kan dog

være svært for eleven at overføre til en almen ungdomsuddannelse, hvor rammerne og pædagogikken er en ganske anden.

Uddannelsesparathedsvurderingen er en helhedsvurdering. Så det er lærerne og skolens ledelse, der laver en individuel vurdering af den enkelte elev. Der er et tæt samarbejde i processen med UU-vejledere. Det er UU-vejlederens opgave at udfordre skolen ift., hvorfor de har valgt at vurdere den unge ikke-parat, således at det sikres, at parathedsvurderingen er så reel og objektiv som overhovedet mulig. Først når UU-vejlederen har været inde over, kan forældre og den unge modtage den endelige UPV. Dette vil ske via e-boks til forældrene. Processen er dog altid løbende. Men med de ”nedslag”, som er nævnt – december og juni. UU-vejlederen sender besked i e-boks efter dialog med skolen og den endelige vurdering. Det vil sige midt i januar og ca. midt i juni.

Forældrene kan altid opponere, hvis de ikke er enige i vurderingen. Og der vil altid være dialog med forældre og den unge.

Processen med en UPV er en konstant balance, for vi skal selvfølgelig tro på elevens integritet, vilje og udviklingspotentiale, men vi skal også undgå at sende dem ud i en for tidlig start på en ungdomsuddannelse, der har dårlige odds for at lykkes – også ift. gennemførelse. Alle unge skal vurderes for at sikre, at eleven er klar til den uddannelse, de gerne vil tage. Som UU-vejleder er det vores job at sikre, at den unge ”kommer ud til succes” – og ikke er nødt til at droppe ud og opleve nederlag, fordi de ikke var klar. Og vi har god mulighed for at sætte ind tidligt og hjælpe dem derhen, hvor de gerne vil hen – og forbedre deres chancer for succes i

en uddannelse.

Omkring 20 % af elever er ikke uddannelsesparate i 9. klasse. Grunden til, at man også skal vurderes i 8. klasse, er, at skolen dermed kan fange det tidligt, hvis der er udfordringer. På den måde har den enkelte elev tid til at få hjælp og udvikle sig på de områder, hvor de har brug for at udvikle sig. Hele vurderingsprocessen er tænkt som et redskab for at sikre den unges udvikling frem mod at blive parat til en almen ungdomsuddannelse.

Hvordan fungerer det, når man har autisme? Og er det sværere at blive erklæret uddannelsesparat?

Det er alle elever i alle grundskoler, der skal uddannelsesparathedsvurderes. Der gælder de samme kriterier og regler, uanset om det er den almene folkeskole, specialklasse, specialskole eller privatskole. Derfor skal alle elever med autisme også vurderes. Skolelederen kan dog fritage en elev, men det er kun, hvis det er helt udelukket, at den unge vil kunne gå på en ordinær ungdomsuddannelse som erhvervsuddannelserne og gymnasierne.

Autisme-diagnosen i sig selv har ingen betydning for en vurdering, og man kigger udelukkede på de

” En vurdering er hele tiden et øjebliksbillede, da den unge er under udvikling, så jeg vil hellere kalde det ”endnu-ikke-uddannelsesparat” end ”ikke-uddannelsesparat”, fordi vi som vejledere og lærere kan gøre meget for at støtte op og sikre udvikling.

forudsætninger, eleven har. Men der ved vi jo netop også, at en del unge med autisme vil være udfordret på særligt nogle af områderne, der vurderes på. Og hvis man har haft behov for at gå på en specialskole hele sin skolegang, så kan det være sværere at nå til at blive uddannelsesparat. Men en vurdering er hele tiden et øjebliksbillede, og den unge er jo under udvikling, så jeg vil hellere have, man kalder det ”endnu-ikke-uddannelsesparat” end ”ikke-uddannelsesparat”, fordi vi som vejledere og lærere kan gøre meget for at støtte op og sikre udvikling.

Det er vigtigt at huske - især i forhold til unge med autisme - at selv om man har høj IQ og er rigtig god fagligt, så kan man have store udfordringer med de personlige og sociale forudsætninger. Der er det vigtigt, at vi kigger nærmere og spørger ind til den unge, hvis de f.eks. siger ”det gider jeg ikke” eller ”det vil jeg ikke”. Så er det måske, fordi de ikke ved, hvad det er, eller hvordan de skal gøre det. Så skal vi kunne definere det mere og gøre det konkret. Vi skal ikke forledes til at tro, at den unge 100 % ved, hvad vi snakker om – men det kan vi let tro, når de ikke direkte siger, at de ikke ved det. Vi kan igen her ikke være for konkrete.

Der er meget fokus generelt i vores samfund på det faglige, men mange glemmer, at mange unge med

autisme faktisk udvikler sig enormt meget socialt eller personligt i løbet af skoletiden – og i årene derefter. Mange bliver med den rette støtte gradvist bedre og bedre til at samarbejde, til at møde ind eller til at være sociale. Det skal vi være bedre til at fejre! Som det er nu, så ved vi, at der hvert år omkring eksamenstid kommer masser af opslag på Facebook af forældre, som er stolte af deres barns 10-tal eller 12-tal. Men der er lige så mange unge, f.eks. med autisme, som har gennemgået en kæmpe udvikling socialt eller personligt, og det burde blive fejret lige så meget. For mange er det en lige så stor og vigtig bedrift.

Hvordan kan man få en mere konstruktiv proces?

Vi kan få en meget mere konstruktiv proces ved at kigge på at gøre det mere konkret. Det gælder om at lave en realistisk uddannelsesplan, så man sikrer, at den unge kan holde ud og kan gennemføre en ungdomsuddannelse. Så derfor skal man arbejde på, at den unge er klar til et helt andet miljø, hvor der ikke er den samme støtte som i grundskolen. Der er det vigtigste at kigge på den unge og spørge ”Er det noget, han/hun ikke kan endnu? Eller hvad kan forældre, lærere og UU-vejledere gøre for at hjælpe?” Det er nogle gange svært at være ærlig, og man er bange for at afvise den unges drøm om en bestemt uddannelse, selv om drømmen synes helt urealistisk. Måske behøver man ikke at afvise drømmen. Man kan hjælpe den unge med at ombygge drømmen i stedet.

Det er respektfuldt overfor den unge, at de voksne, der er omkring ham/hende, tør hjælpe med at lave realitetsjusteringer for at

sikre, at den unge ikke sætter fokus på en plan, der ikke er mulig at gennemføre.

Men man skal tænke på det som en udvikling, og man skal efterstræbe en god støtte, så de ikke ender med at ’slå sig’ og være nødt til at droppe ud flere gange, fordi de ikke var klar.

Vi er mange mennesker omkring de unge – forældre, lærere, pædagoger og UU-vejledere. Og der er det vigtigt, at vi bliver bedre til at få kigget på at få defineret den støtte og de mål, eleven har. F.eks. ”Hvordan kan jeg øve mig i at samarbejde med andre? Er der noget, jeg kan lave/gå til i min fritid, som kan hjælpe?” Det handler om at blive konkret og sætte mål og delmål sammen med den unge selv.

MÅL

Gennemføre en ungdomsuddannelse

DELMÅL

Møde til tiden. Hvordan gør jeg det? Skal mor/far vække mig om morgenen? Skal jeg have et vækkeur? Skal morgenen planlægges for mig?

I samarbejde med skolen og UU-vejlederen laver den unge en plan med mål og delmål og måder at arbejde frem mod de mål. UU-vejlederen snakker med eleven om konkrete mål og ”drømme”, de måske har. Og vi sørger for at høre dem og snakke med dem om, hvad det f.eks. betyder at tage en bestemt uddannelse eller at ønske en bestemt karriere. Forældrene er selvfølgelig inddraget hele vejen.

Samtidig er det vigtigt at kigge på, om den unge kan klare de rammer, der nu er på almene ungdomsuddannelser. Kan den unge med autis-

me f.eks. være i en klasse med 28 andre, larm, socialt samvær, høje krav til selvstændighed osv.? Også selv om eleven måske fagligt sagtens vil kunne klare sig godt.

Uanset hvad skolen og UU måtte mene, så har unge **ALTID** ret til og mulighed for at søge ind på lige den ungdomsuddannelse, de gerne vil ind på. Og ungdomsuddannelserne har altid mulighed for at vurdere, om de kan optage den unge på deres uddannelsesinstitution –

helt uagtet hvad parathedsvurderingen måtte sige. Optagelsen er altså i sidste ende op til den konkrete uddannelsesinstitution, der igennem optagelsesprøver og samtaler kan vurdere, om den unge ønskes optaget hos dem.

På nogle uddannelsesinstitutioner i Danmark er der lavet særlige autist-klasser. Optaget på netop disse tilbud afhænger ikke af uddannelsesparathedsvurderingen, men beror på en vurdering fra uddannel-

sesinstitutionen om, hvorvidt den unge vurderes at være i målgruppen til tilbuddet og vil kunne gennemføre uddannelsen i autist-klassen hos dem. Man skal være opmærksom på, at de faglige krav er identiske med de krav, der stilles på alle de ordinære ungdomsuddannelser af samme type. Dertil skal man være opmærksom på, at tilbuddene ikke er socialpædagogiske tilbud, men er ungdomsuddannelser, der kan tilbyde en hensyntagende ramme. ■

Vi matcher virksomheder og kvalificerede medarbejdere med autisme

Det Nationale Autismeinstitut er specialister i rekruttering og mentorordninger, når det gælder ansættelse af medarbejdere med autisme.

Vi har tidligere haft stor succes med vores ansættelser - fx hos Novo Nordisk og PFA. Jobbene har været både på ordinære og specielle vilkår.

Har din virksomhed interesse i at ansætte autistiske medarbejdere, kan I henvende jer til faglig leder Linda Schwartz Larsen. Hun kan fortælle, hvordan I kan samarbejde om at få nye, kvalificerede medarbejdere.

Kontaktinfo

Isl@detnationaleautismeinstitut.dk
eller tlf. 44 94 95 93

Af Liselotte Lyngsø

En helhedsorienteret ASF-pædagogik

Af Jonna Byskov, tidligere leder af HF-linjen for unge med ASF, Herning HF & VUC

Det er morgen på et helt almindeligt gymnasium. Der er et mylder af unge, snak, råb og musik. Infoskærmen viser sidste frist for tilmelding til valgfag og aflysning af morgenmodulet pga. sygdom; der er allerede sat et andet fag og et andet lokale på. En farverig bunke elever ligger henslængt på gulvet mellem jakker og tasker foran et aflåst lokale. Deres lærer kommer løbende. Nå, her er I, vi skal være i lokale 117 i stedet for. Skynd jer nu! Da de fleste er kommet ind, begynder læreren: Vi skal i gang med et nyt projekt. Har I selv fået dannet grupper, som jeg bad jer om? I dag skal I arbejde med jeres problemformulering og have et udkast færdigt. Og så skal I selv prøve at finde noget materiale. Sidst i timen skriver I til mig om, hvor langt I er kommet. Husk at skrive alles navne på, så hjælper jeg jer næste gang.

De fleste elever tager skemaændringer o. lign. med knusende ro. De er vant til at navigere i kaos. Men for en elev med en ASF-diagnose kan situationer som beskrevet være en voldsom oplevelse og en hindring for overhovedet at møde op. Skal elever med ASF have mulighed for at kunne tage en ungdomsuddannelse og tilmed trives med det, skal der en anden form til, både i ydre rammer og i den pædagogiske tilgang. Der må være en række strategier, som støtter de unge i at tackle de vanskeligheder, som hænger sammen med deres diagnose.

Den her beskrevne ASF-pædagogik er udviklet gennem ti års undervisning på en

særligt tilrettelagt linje for unge med ASF-diagnose. Pædagogikken er udarbejdet af klassernes lærere og undertegnede, der var daglig leder, underviser og mentor¹.

Den helhedsorienterede ASF-pædagogik

Formålet med pædagogikken og den daglige praksis er:

- 1 at unge med en ASF-diagnose får mulighed for at tage en ungdomsuddannelse uden dispensationer,
- 2 at de unge udvikler kompetencer og mestringsstrategier, så de kan fortsætte deres uddannelse efter afsluttet ungdomsuddannelse, og
- 3 at de unge oplever deres ungdomsuddannelse som en tid med gode personlige udviklingsmuligheder.

'Den anerkendende samtale'

Overordnet set bygger pædagogikken på en anerkendelse af, hvordan eleven oplever sine vanskeligheder. Lærerne må spørge ind til, hvilke vanskeligheder eleven har, og hvad han eller hun er god til, og de må iagttage eleven i skolearbejdet, individuelt og i samarbejde. For at præcisere billedet må lærerne spørge igen og få uddybet elevens forklaringer. Man skal have et godt kendskab til, hvordan eleven tænker og føler, og hvilke resurser der er - fagligt og psykisk.

Denne proces starter ved optagelsessamtalen og fortsætter gennem hele studieforløbet. Derved får man et stadig klarere billede af elevens resurseprofil, så man kan vælge de rette pædagogiske strategier, opstille succeskriterier og udforme mestringsstrategier. Samtidigt øges elevens selvindsigt, hvilket er den bedste studiekompetence, eleven kan opnå.

Den helhedsorienterede ASF-pædagogik består af to dele: en faglig undervisning i klassen med generel støtte og en individualiseret støtte.

Den fælles støtte i klassen

For elever med ASF – hvor forskellige de end er – er det vigtigt med trygge rammer præget af struktur, overskuelighed og forudsigelighed. En ASF-klasse har stor fordel af eget klasselokale, placeret et roligt sted med så få sanseforstyrrende elementer som muligt. Her kan hver elev få eget bord og hyldeplads. Der vil også være brug for et afslapningslokale i nærheden, idet man må acceptere, at ASF-elever indimellem har behov for at trække sig tilbage. Små klasser på omkring 12 elever giver i sig selv både øget tryghed og overskuelighed - det er lettere at få fat på læreren, og det er lettere at vænne sig til hinanden.

Alle beskeder om skemaændringer og skolens aktiviteter skal helst omtales direkte over for eleverne og i god tid. Der kan også være behov for guidning til fællesarrangementer eller til at finde nye faglokaler eller hen til studievejlederen.

Allervigtigst er det, at underviserne er strukturerede, fleksible og passionerede for netop denne gruppe af elever. Lærerne skal være klar over, at elever med en ASF-diagnose til en vis grad har brug for, at læreren siger, hvordan stoffet skal forstås, hvordan en opgave skal løses (deduktiv undervisning). Efterfølgende kan svarene og forklaringerne nuanceres, diskuteres og problematiseres – de fleste elever udvikler på den måde fleksibilitet og selvstændighed. Der er også brug for indlevelse i den enkelte elevs vanskeligheder, blik for den enkelte resurser og evne til at anvende forskellige pædagogiske strategier og lærings-

1) En særlig HF-linje for unge med ASF-diagnose blev oprettet på Herning HF & VUC i 2008, og der er indtil i dag optaget 82 elever på linjen, hvoraf 52 har fuldført HF-eksamen.

stile'. Tålmodighed til at forklare på flere måder og flere gange, ro til at løse konflikter mellem et par stædige elever, tid til at bidrage med lidt small talk, alt sammen skaber det tryk og god stemning i klassen. Desuden skal lærerteamet arbejde tæt sammen og have en løbende vidensdeling. Der er i det hele taget behov for mange talenter.

De enkelte faglektioner kan med fordel planlægges med en vis ensartethed, som understøtter de behov, som eleverne har. Struktur og overblik tilgodeses bl.a. ved, at læreren starter hver time med at skrive dagsordenen på tavlen og slutter med at give præcise lektier for. Eleverne øves i at skabe orden på papirer og dokumenter, fx ved at gemme elektronisk i et velordnet mappesystem med fag og emne.

Det er en stor fordel ved de særligt tilrettelagte ASF-linjer, at der i fagtimerne er plads til at give eleverne en ekstra fælles støtte til netop de faglige elementer, der oftest giver vanskeligheder. Det kan være støtte til skriftlige afleveringer med mange krav, som skal opfyldes på én gang, fx afkodning af opgaveformuleringer og anvendelse af stillads til disponering, så eleverne opnår overblik og husker det hele. Det kan også være støtte til at udarbejde større opgaver, da det er svært for eleverne at planlægge og forestille sig faserne i et arbejde, samt hvor lang tid noget tager.

Endelig er der i alle fag brug for, at eleverne kan samarbejde og deltage i klassens faglige debatter; det kræver selvovervindelse og megen øvelse. Her må læreren prøve forskellige strategier; fx kan deltagerne i gruppearbejde tildeles forskellige roller, et par særligt indesluttede elever kan få hjælp til at forberede deres deltagelse, læreren kan være med på sidelinjen og være ordstyrer. Desuden må klassen jævnlige

drøfte, hvad det vil sige at samarbejde. Det er vigtigt, at der er åbenhed omkring den enkelte elevs vanskeligheder. Det optimale er, at der udvikler sig et fællesskab i klassen, hvor eleverne hjælper hinanden med at danne grupper og få samarbejdet til at fungere. Og det er helt nødvendigt at lære, hvordan man siger fra på en ordentlig måde, når der er én kammerat, man ikke kan samarbejde med.

Da elevernes resurser og særlige vanskeligheder er meget forskellige, tilrettelægges undervisningen i de fleste fag differentieret, ofte med åbne opgaver, som eleverne kan arbejde med på flere niveauer eller i form af forskellige krav og succeskriterier. Dette giver plads til at nogle elever kan få megen lærerstøtte i timerne, mens andre arbejder selvstændigt og kan få ekstra udfordringer. Det mindsker udviklingen af stress hos begge grupper.

Den individualiserede støtte

Den fælles støtte kan ikke stå alene, men må suppleres med en individualiseret støtte. Med dette begreb menes, at faglærerne nøje beskriver elevens vanskeligheder med henblik på at finde frem til de bedste strategier for at imødekomme elevens behov for støtte. Hensigten er, at eleven skal udvikle så mange studiekompetencer fra læreplanerne, som hans eller hendes resurser tillader. Når grænsen for, hvad eleven kan udvikle, nås, må eleven støttes i at opbygge mestringsstrategier til kompensation.

Eleven skal selvfølgelig deltage i planlægningen og være med til at prioritere sin tid og bestemme, hvad hans/hendes resurser skal bruges til. Den individualiserede støtte kan fx anvendes til at udbygge den støtte, der allerede er givet i klasseundervisningen; eleven kan have brug for gentagelse eller for en anden stra-

tegi. Der vil være elever, som har behov for støtte flere gange til de komplicerede skriftlige opgaver eller til at lægge en tidsplan for en længerevarende opgave.

Elever, som har særlige vanskeligheder, fx direkte angst i forbindelse med at skulle fremlægge for klassen, grundlæggende skrivevanskeligheder eller nedsatte eksekutive funktioner, har brug for en plan for støtte til at tackle disse problemer.

To veje til en ungdomsuddannelse

Den pædagogik, der er omtalt her, fungerer kun på de særlige ASF-linjer, hvor eleverne ikke vil komme ud for et scenarie som beskrevet i indledningen. Kun på valgfagene, hvor eleverne er inkluderet på ordinære hold, vil de møde – og måske vænne sig til – den mere selvstændige arbejdsform og at navigere i kaos.

Men nu er det jo ikke alle unge med ASF, der kommer til at tage deres ungdomsuddannelse på en ASF-linje. Mange bor for langt væk, nogle bliver afvist, fordi alle pladser er optaget, og andre ønsker selv at blive inkluderet i en ordinær klasse. Hvis eleven kan klare det, er fordelene her, at eleven bliver stillet over for krav om tætte samarbejdsrelationer, selvstændige undervisningsformer med ansvar for egen læring, og der kan selvfølgelig ikke i klassen tages de sammen hensyn til ASF-betingede vanskeligheder. Der må her være tid, resurser og støtteordninger under hele uddannelsen. Der skal være en grundig individualiseret støtte, hvor mentor og faglærere kender elevens ASF-diagnose. Eleven vil komme til at opleve mange scenarier, der ligner den fra indledningen, og her får eleven brug for en makker, som inkluderer, forklarer og 'giver en støttende hånd'. ■

Deltag i spændende konference

Skolefravær og social isolation

Konferenceprogram

Forskningsperspektiver på skoledeltagelse og -fravær: Hvilken viden kan vi ligge til grund for indsatser omkring børn med autisme?

v/Line Gebauer- Ph.D og Autoriseret Cand. Psych.
Langagerskolen, Aarhus Kommune

Perspektiver på, hvorfor børn med autisme har så stort skolefravær

v/Dorthe Hölck

Autismepilot: Viden og metoder målrettet skoler

v/Freja Hamalainen Sirdorf

Social isolation hos autister:

Eksempler fra forskning og praksis

v/Freja Hamalainen Sirdorf og Helle Vallentin

Når vejen til læring er snørklet eller kringlet:

Fleksibel læring starter ved de professionelle.

v/ Birgit Drasbæk Søgaard Isene, Autoriseret cand. psych og Pædagogisk Leder Christian Møller Nielsen
Langagerskolen, Aarhus Kommune

Forebyggelse af skolemistrivsel hos børn med autisme:

Kommunale perspektiver og indsatser
v. Morten Greve

Dato: 25. november 2019

Tid: kl. 9.00 - 16.45

Sted: ODEON, Odense

Konferencen er inkl. frokost, kaffe og kage

Tilmelding:

autismeforeningen.dk/sikon/kurser

Uddannelsesmuligheder for unge med ASF

De 3 år på en ungdomsuddannelse får stor betydning for, hvordan den næste uddannelse håndteres.

Af Dorthe Hölck, autismekonsulent i Go Between

Hvordan kan vi forbedre uddannelsesmulighederne?

I denne artikel er min ambition at få perspektiveret de muligheder og betingelser, der er for unge med autisme, hvis de ønsker at tage en ungdomsuddannelse. Mit fokus er rettet mod de unge med autisme, som gerne vil gøre brug af det ordinære uddannelsessystem.

Jeg indleder med at skrive lidt generelt om ungdomsuddannelseskonteksten. Derefter perspektiverer jeg med nogle af de erfaringer, jeg har fra unge, som er i gang med en ungdomsuddannelse.

Sidst kommer jeg med nogle faglige perspektiver på, hvordan vi kan videreudvikle ungdomsuddannelseskonteksten for vores unge med autisme.

I vores samfund ønsker vi, at så mange unge som muligt tager en ungdomsuddannelse med det formål, at de kan videreudanne sig. Formålet er, at den enkelte skal blive selvforsørgende og dermed yde deres til fællesskabet. Det er en rigtig god vision, jeg som udgangspunkt er enig i.

Vi ser det nærmest som en pligt, den enkelte unge har. Vores samfund bakker de unge op med mange forskellige ungdomsuddannelses tilbud. Forudsætningen for at kunne tage en videregående uddannelse er en ungdomsuddannelse, så den vej skal den unge kunne følge, hvis målet er mere uddannelse efter gymnasium, HF osv.

Der er ca. 180 gymnasier i Danmark.

Hvert gymnasium har sin egen profil og dermed forskellige studieretninger. Det betyder, at den enkelte unge kan vælge ud fra interesse, ligesom de kan vælge et gymnasium, hvor deres transporttid bliver så kort som mulig.

Disse gymnasier er målrettet neurotypiske unge, hvilket vil sige unge, som har en typisk kognitiv profil. Det forventes, at disse unge kan tilpasse sig studiekonteksten og dermed gennemføre deres ungdomsuddannelse på de normerede tre år.

Selvfølgelig er der neurotypiske unge, der klarer sig bedre end andre. Men udgangspunktet er, at gymnasierformen er målrettet den neurotypiske kognitive profil.

Et gymnasium er et uddannelsessted, hvor der både målrettes mod det faglige og den personlige udvikling.

De tre år på en ungdomsuddannelse får stor betydning for den sociale udvikling for den enkelte unge. Den dannelse og faglige udvikling, den unge kommer igennem, får betydning for, hvordan den næste uddannelseskontekst håndteres.

Vores politikere har besluttet, at de vil samle seks ungdomsuddannelser under en enhed, som de kalder Forbedrende Grunduddannelse /FGU. Den er for unge mellem 16 og 25 år, som har brug for lidt mere hjælp og støtte, så de kan vælge den uddannelsesretning, de vil følge. FGU deles ind i følgende tre afsøgningsforløb - dette i forhold til, om den unge vil målrette mod uddannelses- eller arbejdsmarkedet.

- **Almengrunduddannelse**
Den unge støttes i at blive klar til at gennemføre gymnasium eller HF.

- **Produktionsgrunduddannelse**
Den unge støttes i at blive klar til at gennemføre en håndværkeruddannelse.
- **Erhvervsgrunduddannelse**
Den unge støttes i at finde et arbejde som ufaglært.

Desværre er der ingen i denne uddannelsesreform, som har prioriteret unge med autisme. De nye FGU-steder, jeg har talt med, mener som udgangspunkt ikke, de kan magte opgaven omkring unge med autisme.

Fokus på autismen og ungdomsuddannelser

Der er ca. 10-12 almene gymnasier og HF, der har en autisraelinje. Disse 10 linjer er oprettet over hele landet, hvilket betyder, at den enkelte unge med autisme ofte har en lang transporttid.

Det er naturligvis på ingen måde acceptabelt, at unge med autisme tydeligvis tilbydes langt dårligere betingelser end de neurotypiske unge. Selvfølgelig skal vi være glade for, at der er disse 10 linjer, men tilfredse med det mener jeg på ingen måde, vi skal være.

Hvis en ung med autisme vil tage en ungdomsuddannelse på ordinære vilkår, må den unge indstille sig på, at pensum er det samme som for de neurotypiske unge. Det vil sige, at den unge med autisme skal kunne håndtere de gældende faglige krav.

Den støtte, der er på autisraelinjerne, kan variere, men for de fleste er der kompenseret med følgende:

- Antal elever pr. klasse er mellem 12 og 15 elever.
- Undervisning foregår som udgangspunkt i det samme klasselokale.

- Der kan være et pauserum, som kan bruges under og mellem undervisningen efter behov
- SPS¹ er enten en fagperson med pædagogisk baggrund eller lærere, der har plads i skemaet til opgaven.
- Fravær håndteres lidt lempelige-re nogle steder, fordi det vurderes, at pga. færre elever i klassen kan den enkelte elev nå at indhente tabt undervisning.

Desværre er der en del unge med autisme, som ikke gennemfører deres ungdomsuddannelse, selvom de er i en særlig autisteklasse. Dette har ført til faglige overvejelser over, hvordan vi kan forbedre konteksten, samtidig med, at jeg mener, at vi må være undersøgende i forhold til at få indsigt i, hvorfor dette sker.

Perspektiver på, hvad der udfordrer, og hvordan der kan tænkes i alternative løsninger

Overgange er ofte en udfordring for unge med autisme. Der er rigtig meget nyt og det i en kontekst, der er helt ukendt. Som en konsekvens af autismen er det vanskeligt for den unge med autisme at forestille sig, hvad det indebærer at gå på et alment gymnasium.

Det overrasker de fleste unge med autisme, at det faglige ofte "forsvinder" i mængden af de mange sociale krav og forventninger, der er i en gymnasieskolekultur.

Det kan være rigtig svært, at den første skoleuge er præget af sociale aktiviteter, hvor formålet er, at de unge skal få et godt klassesammenhold. Undervisningen vil være målrettet mod at få et indblik i faget og at få de unge inddelt i grupper, da gruppearbejde fylder meget på de fleste gymnasier.

Overgange er ofte en udfordring for unge med autisme. Der er rigtig meget nyt og det i en kontekst, der er helt ukendt. Som en konsekvens af autismen er det vanskeligt for den unge at forestille sig, hvad det indebærer at gå på et alment gymnasium og det overrasker, at det faglige ofte "forsvinder" i mængden af de mange sociale krav og forventninger.

Gymnasieeleverne præsenteres for lærerne, hvilket betyder, at der bliver rigtig mange mennesker at forholde sig til. Introduktionsugen er endvidere forbundet med mange skift af klasselokaler med det formål, at de unge skal lære skolen at kende.

Unge, som starter på en autistelinje, vil få en introduktion, som er mere målrettet autismen. Der er nogen steder, hvor eleverne på autistelinjen starter dagen før de andre elever. Det er godt, da det kan give en mere rolig start.

De unge, der starter på en autistelinje, er som oftest fagligt dygtige, men sårbare unge. Det kan betyde, at de har en forventning til den særlige autistelinje i forhold til forudsigelighed, som ikke altid bliver imødekommet. Også her udfordrer det sociale, men på den måde, at de unge med autisme kan have svært ved at tage initiativ til at få kontakt. Det kan føre til den fejlagtige slutning, at det er, fordi de ikke har behovet. Det kan

også betyde, at det bliver svært at få dannet et godt klasse miljø, som er et vigtigt element for trivsel og udvikling af den enkelte.

Faglige perspektiver på, hvorfor vi bør forbedre informationen og opstarten på ungdomsuddannelserne

Når jeg tjekker gymnasiernes hjemmesider for at få indblik i, hvordan de informerer om det at gå på deres gymnasium, er det tydeligt, at det kan forbedres.

Informationen er i meget generelle termer, som fx "vi giver struktur og forudsigelighed" – men hvordan beskrives sjældent. Det kan jo undre, særligt når det er autistelinjerne, som jo henvender sig til elever med autisme.

Når informationsniveauet ikke er tilstrækkeligt, vil de fleste unge starte deres gymnasietid med et forhøjet stressniveau. Hvilket betyder, at starten på ungdomsuddannelsen får knap så gode betingelser.

Mange af de unge med autisme, som jeg har støttet i at gennemføre en ungdomsuddannelse, giver udtryk for, at de i særlig grad mangler informationer om den kontekst, de skal færdes i. Neurotypiske unge håndterer nemt disse informationer og trives med at få dem præsenteret ad hoc.

Når dette er en stressfaktor for de unge med autisme, kan det bl.a. skyldes, at de har svært ved at forestille sig elementerne i ukendte kontekster. Konsekvensen af dette er udover et forhøjet stressniveau også det, at når den unge ikke kan forestille sig, hvad vedkommende kan forvente, bliver det vanskeligt at stille opklarende spørgsmål eller at forberede sig til det nye.

1) Specialpædagogisk støtte/ SPS søges via <https://www.spsu.dk/forstoettegivere> og kan gives både på ungdoms-uddannelserne og de videregående uddannelser. På ungdomsuddannelserne er det ofte én af skolens lærere, der giver støtten. På de videregående uddannelser gives støtten af en studerende, der er længere fremme i studiet

Inspiration til udvikling og forbedring af ungdomsuddannelseskonteksten

Jeg mener, det er vigtigt, at forbedringen går mere end én vej. Med dette mener jeg, at det ikke alene er de unge med autisme, der skal forberede sig – det er også omgivelserne.

Ungdomsuddannelsesstederne må blive bedre til at håndtere elever med særlige forudsætninger og jeg forslår derfor følgende:

- De fysiske rammer skal være imødekommende overfor autismen. Der skal være plads, en ordentlig belysning, gode udluftningsmuligheder og pauserum, der både kan anvendes under undervisningen og i pauserne.
- Lærerne skal have undervisning i, hvordan undervisningen tilrettelægges, så autismen imødekommes.
Fx vil det være en stor hjælp, hvis undervisningen i alle timer startes og slutes på samme måde. Lærerne bør have muligheden for at få faglig sparring med en autisme-fagperson, så de støttes i få den nødvendige autismeforståelse implementeret i undervisningen.
- De øvrige elever på uddannelsesstedet skal have viden om autismeklassen. De skal vide, hvad autisme er og dermed også, hvordan de kan støtte inklusionen af de autistiske elever.
Jeg vil forslå, at hver gang en autismeklasse starter, skal den kobles på en NT-klasse. Formålet er, at de neurotypiske elever gives en opgave i at være imødekommende overfor de autistiske elever. De kan have nogle timer sammen, hvor fokus er at

få indsigt i hinandens måde at håndtere det at være i en ungdomsuddannelse.

- De unge med autisme bør have en introuge, hvor de forberedes til det at være studerende på en ungdomsuddannelse. Denne uge bør tilrettelægges før studiestart og gerne foregå på uddannelsesstedet. Formålet med dette er, at den unge med autisme kan lære sit nye uddannelsessted at kende, før der bliver fyldt op med alle de andre unge.

Indhold på introugen være følgende:

- Undervisere både med og uden autisme, som allerede går på uddannelsesstedet. Dette, så der kommer viden fra de unge til de unge.
- Intro til de faglige krav – fx studieretning, gruppearbejde, afleveringer, klasseundervisning.
- Intro til støtteordninger, dette, så den unge med autisme får indblik i, hvordan SPS tilrettelægges.
- Intro til de sociale udfordringer, der vil komme på uddannelsesstedet. Dette kan være rigtig godt både for de unge med autisme, der har mod på det sociale, og for dem, som ikke har det samme mod.

Ved at udvikle en introuge mener jeg, at inklusionsønsket gives langt bedre vilkår. Uddannelsesstederne og de unge skal mødes med en forståelse af, at autismen skal mødes og forstås. Lige så vigtigt er det, at den neurotypiske uddannelseskontekst forklares og introduceres til de unge med autisme. Det skal gå begge veje og gerne med det, jeg kalder go between. Go between betyder, at informationen gives af en

person, der både forstår autismen og uddannelseskonteksten.

Informationen gives til begge parter i en forståelse af, at de skal tilpasse sig hinandens forudsætninger og vilkår.

- Hvis det er en ung med autisme, som er enkelt inkluderet og dermed er den eneste elev i klassen med autisme, bør introugen tilrettelægges på en måde, så eleven får samme viden.
Eleven vil have brug for de samme informationer, derfor er det vigtigt, at der laves et introprogram, der er målrettet den enkelte.
- Fokus på alle de sociale krav og forventninger, der er indlejret i en uddannelseskontekst.
Det kan virke, som om det kommer bag på uddannelsesstederne, at de unge med autisme har udfordringer med at håndtere de sociale krav og forventninger. Måske ”snydes” uddannelsesstederne af, at de unge er fagligt dygtige? Det kan nogle gange se ud som om, uddannelsesstedet forventer, at det kommer af sig selv.
Det må de bare ikke forvente, da det at håndtere sociale krav og forventninger jo netop er en del af funktionsnedsættelsen for en autistisk elev.

Det kan give store frustrationer hos både den unge med autisme og uddannelsesstedet, når det sociale udfordrer – her følger eksempler på, hvad det kan være:

- Manglede udvikling af et godt socialt miljø i klassen – dette, så den enkelte oplever sig tilpas og tryk.

- Gruppearbejde – roller og forventninger.
- Deltagelse i fælles aktiviteter på skolen, fx idrætsdag, fester, fredagscafe, studieture, elevråd. Kantine
- Deltagelse i undervisningen i neurotypiske klasser.
- Kontakten til lærerene, SPS, de andre elever.

Det er helt afgørende, at de unge med autisme informeres om, hvad der forventes af dem, hvis de deltager. HV-guiden² kan være en stor hjælp. Hvis den anvendes, øges detaljeringsgraden af informationen.

Gennem hele ungdomsuddannelsen bør der være et fokus på, hvordan autismen påvirker den læring, den unge skal opnå. Her skal der igen være et fokus på både det faglige og det sociale. Et af målene ved at tage en ungdomsuddannelse er, at den unge skal udvikles og blive modnet til den videregående uddannelseskontekst.

I forhold til det faglige vil jeg anbefale, at der udvikles på følgende:

- **Gode studievaner** i forhold til notatteknik, planlægning, læring i at modtage støtte, spørge om hjælp, orden i mapper og opgaver. Denne udvikling bør tilrettelægges, så den unge kan se mening i at tage et ansvar og dermed være aktiv i at udvikle strategierne. Vær opmærksom, at vejen til dette er, at der arbejdes på det meningsbærende, og at der anvises teknikker og strategier, som den unge kan støttes i at videreudvikle.

- **Fraværsregler og studieretning.** De gældende fraværsregler er meget stressende for de unge med autisme. Jeg vil anbefale, at der laves individuelle retningslinjer, som tilpasses den enkelte. Nogle gange kan en fridag gøre, at den unge får energien igen, men hvis det ”straffes” med fravær, virker dette jo ikke.

- **Valg af studieretning** er en udfordring – Jeg møder mange unge med autisme, som er frustreret over, at studieretninger bliver valgt for dem, fordi de går i en ASF-klasse. Det mener jeg også, vi bør kunne gøre bedre. Jeg vil opfordre jer, der har viden om dette, til at tænke kreativt og komme med nye ideer.

- **Det sociale** vil altid fylde, og derfor kræver det et særligt fokus. Jeg vil anbefale følgende, som en del af det at gå på en ungdomsuddannelse: Den unge tilbydes selvforståelsessamtaler gennem hele uddannelsen. Det giver gode muligheder for at støtte den unge i at forstå sig selv i den neurotypiske uddannelseskontekst. Når det sker, gives den unge også en viden om sig selv og dermed en viden om, hvordan vedkommende kan støttes i at deltage eller at sige nej til at deltage.

- **Buddy system** – dette er tænkt igennem af Anja Hende, som selv er autist³. Hun har tre børn, som er i gang med ungdomsuddannelser. Hun har tænkt dette system som en mulighed for at støtte inklusionen. Jeg synes, det er rigtig godt tænkt, og vil gerne arbejde for at udbrede denne ide.

En Buddy er en neurotypisk ung, som forpligter sig til at være sammen med den unge med autisme i forskellige sociale kontekster. Fx gruppearbejde, gå i kantine, spise mad sammen, gå til fest mm.

Gennem hele ungdomsuddannelsen bør der være fokus på, hvordan autismen påvirker den læring, den unge skal opnå på ungdomsuddannelsen.

Hvis dette skal virke, skal den unge med autisme have forståelse for, at dette kan være en hjælp, og at det ikke som udgangspunkt er en ny ven. Det kan udvikles til et venskab, men der er naturligvis ikke en garanti for dette. Det er også en forudsætning, at den neurotypiske unge gives viden om autismen, inden vedkommende påtager sig opgaven.

Opsamling og afsluttende perspektiver

Jeg håber, jeg med ovenstående har belyst, hvordan ungdomsuddannelserne kan udvikles, så de unge med autisme gives bedre uddannelsesbetingelser.

Det er så vigtigt, at vi som samfund anerkender autismen og dermed retter fokus på, hvordan vi kan arbejde med og ikke imod autismen, når unge er i uddannelse.

Der er så mange gode ressourcer i unge med autisme, når vi er i uddannelseskonteksten. Der skal noget særligt til, at de kan anvendes, og derfor håber jeg, at I vil lade jer inspirere af mine faglige refleksioner. ■

2) Se eksempel på en HV-guide https://vidensbank.overlevelseshjælper.dk/autisme/annes_vaerktoejkasse.html#nav

3) En Buddy kan være frivillig eller lønnet via SPS. Vedkommende kan få en anbefaling, som kan bruges efter ungdomsuddannelsen.

Boganmeldelse

Fin lille bog

- hvis man lynhurtigt vil sættes ind i problematikker vedrørende autisme og inklusion...

Charlotte Ryhl har skrevet en bog, der på kun 130 sider, rigtigt fint, opsummerer, hvad autisme er. Og som derefter enkelt, fagligt og sagligt, beskriver udfordringerne ved at inkludere børn med autisme i almenskolens fællesskaber. Men det stopper ikke der. Bo-

gen rummer også meget fine, enkle og praktiske råd til undervisere samt underbyggede diskussioner omkring bla. almenkole kontra specialscole. Desuden stiller bogen modigt spørgsmålet: Er det overhovedet muligt at inkludere børn med autisme?

Unge med autisme på ungdomsuddannelserne

60 % af unge med autisme får aldrig en uddannelse . Men det behøver ikke at være sådan.

Af Stig Pedersen (Daglig leder på HF Inklusion) og Sune Beck (Videnskabelig Assistent på Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv på Roskilde Universitet).

Vi kan blive bedre til at rumme unge med autisme på ungdomsuddannelserne!

”Ved at gå herinde så har jeg virkelig fået lov til at udvikle mig som menneske - fremfor at være bange for at udvikle mig og for at blive stemt ned som ham den underlige eller ham brillenørden nede i hjørnet. Det har virkelig været positivt for mig. Det har været rigtigt rart for mig at få at vide, at jeg godt kan. Jeg skal bare have den rigtige ramme. Og det er nok den største og vigtigste sætning, som jeg kan give videre, det er at man ikke skal se personen som en maskine, der skal igennem systemet, men som et individ, der skal have de rigtige rammer”

Ovenstående citat er taget fra en ny undersøgelse af uddannelsen HF Inklusion på KVUC.

60 % af unge med autisme får aldrig en uddannelse¹. Men det behøver ikke at være sådan.

HF Inklusion startede i 2012 i et samarbejde mellem KVUC og UU København. Siden da har vi optaget mere end 300 unge fortrinsvis med diagnosen autisme. Mere end 70 % af disse unge har siden fuldført eller er i gang med en gymnasial uddannelse, hvor hovedparten efterfølgende fortsætter i videregående uddannelse.

Hvilke indsatser skal der så til?

Citatet peger på nødvendigheden af rammer, som afstemmes med udgangspunkt i de unges behov for

forudsigelighed og struktur. En del af de unge har allerede forsøgt sig med gymnasiet. Men det lykkes sjældent for dem at fuldføre. Den sociale og organisatoriske kontekst er for svært aflæselig og kaotisk for de unge.

Formålet med HF Inklusion er langsomt at tilvænne dem miljøet på en ungdomsuddannelse, således at de på det 3. og sidste år udsluses til de ordinære hold. Derfor navnet HF Inklusion.

Samme faglige krav

Det er også vigtigt at få sagt, at HF Inklusion ikke er en HF-light. Det er en helt almindelig HF tilrettelæggelse, som bl.a. giver adgang til universiteterne.

I hverdagen på KVUC møder de unge pædagogisk uddannet personale (mentorer), som støtter op omkring de sociale og personlige udfordringer. Succesen hviler grundlæggende på, at det samlede personale omkring klasserne har en fortløbende sparring, som er fast ”i kalenderen”.

Behov for HF Inklusion

Sune Beck² har gennem en række interviews i foråret 2019 kigget os efter i sømmene. Han har udover de unge talt med undervisere, mentorer, studievejledere, studentermedhjælpere og ledelse.

Undersøgelsens konklusioner er bl.a., at de unges erfaringer med især folkeskolen, men også ungdomsuddannelser, bærer præg af mobning, udfordringer med det sociale samspil, og at rammerne omkring de ordinære folkeskoler og ungdomsuddannelser kun vanskeligt kan rumme de sårbare unge. Mange begynder derfor på HF Inklusion med en oplevelse af mang-

lende selvtillid og motivation for uddannelse.

Mentorer og medstuderende er vigtige

Undersøgelsen viser, at på HF Inklusion oplever de unge, at undervisere, mentorer og studievejledere har fokus på den enkeltes situation, behov og udfordringer, og at det især er relationen til mentorerne, som er med til at øge den psykiske trivsel og dermed motivationen til at tage del i den daglige undervisning.

Mange giver i forbindelse med interviewene også udtryk for, at de også opnår positive relationer til deres medkursister – relationer, som ikke tidligere har været til stede. Disse relationer er lige så vigtig en forudsætning for, at uddannelsesforløbet bliver succesfuldt, som deres relationer til medarbejderne. Undersøgelsen viser helt overordnet, at mange gennem deres forløb på HF Inklusion får en fornyet tiltro til egne evner og tør drømme om fremtiden.

Hvis andre sårbare unge skal sikres de bedste muligheder for uddannelse og trivsel, så ved vi egentlig godt, hvad der skal til.

Hvis du vil læse mere om HF Inklusion: <https://kvuc.dk/uddannelser/hf/hf-inklusion/>

1) Jf. undersøgelse af Danske Handicaporganisationer april 2019

2) Sune Beck har selv en autismediagnose og dermed personligt kendskab til området.

Analyse af landets ASF linjer

ASF linjerne bidrager til at unge med autisme forbedrer deres muligheder for at finde job eller fortsætte på en videregående uddannelse

Af Trine Larsen, Kenneth Rasch Hansen og Nikolai Permi. Alle tre er cand.scient.pol.

Introduktion

I sommeren 2018 skulle tre kandidatstuderende påbegynde speciale-skrivningen, og i den forbindelse faldt temaet på unge med Autisme Spektrum Forstyrrelser. Da der for unge med en diagnose indenfor autismspektret findes markant færre undersøgelser indenfor ungdomsuddannelserne end på folkeskoleniveau, fandt vi det særligt interessant at undersøge de linjer på tværs af ungdomsuddannelser, hvor der kun går elever, som ikke er neurotypiske.

Det afstedkom et kandidatspeciale, hvor vi fokuserede på unges, på tværs af landets ASF-klasser, oplevelse af at gå i en ASF-klasse, og hvorvidt de føler sig inkluderet i deres daglige gang på skolen.

Baggrund

På internationalt niveau har det længe været en erklæret målsætning, at alle elever, uanset særlige behov og forudsætninger, har en grundlæggende ret til uddannelse. Derfor skal uddannelserne også indrettes således, at der bliver taget hensyn til forskelle i forudsætninger og behov. Indførelsen af ASF-linjer på udvalgte skoler indenfor ungdomsuddannelserne er derfor en håndsrækning til de elever, der ellers ikke ville være i stand til, eller ville have meget svært ved, at gennemføre en ungdoms-uddannelse. I de senere år er der flere skoler, der har søgt og fået bevilling til at oprette særskilte linjer til elever med særlige behov, hvilket kan være afgørende for, at unge med en diagnose indenfor autismspektret gennem-

fører deres ungdomsuddannelse.

Erfaringer viser, at unge, der har fået den fornødne støtte samt brugbare redskaber gennem deres tid på en ASF-linje, har øget mod på at fortsætte i uddannelsessystemet og i højere grad påbegynder en videregående uddannelse.

Derfor bidrager ASF-linjerne til, at unge med en diagnose indenfor autismspektret efterfølgende enten forbedrer deres muligheder for at komme i arbejde efter endt ungdomsuddannelse eller får opfyldt deres ønske om at starte på en bestemt videregående uddannelse.

ASF-linjerne er et tiltag, der imødekommer elever med en Autisme Spektrums Forstyrrelses individuelle behov, men hvad der ikke kan understreges nok er, at ASF-linjerne ligeledes skal klæde dem på til at begå sig i et neurotypisk samfund, som for dem er meget komplekst og udfordrende. Disse udfordringer ses specielt i beskæftigelsesraterne for individer med en diagnose indenfor autismspektret. En amerikansk undersøgelse fra 2014 viste, at mellem 4,1 % og 11,8 % af personer med en diagnose indenfor autismspektret er i almen beskæftigelse, hvilket er alarmerende sammenlignet med den generelle amerikanske arbejdsløshed, der fra samme år var 6,17 %. I Danmark er billedet ikke meget anderledes, da vi fra nyere tal ved, at 9 ud af 10 autister er udenfor ordinær beskæftigelse.

Der tegner sig et billede af, at der i mange samfund er et problem med kronisk arbejdsløshed blandt de ikke-neurotypiske individer samtidig med, at der ofte er eksempler på, at de, der kommer i beskæftigelse,

varetager stillinger, som de på papiret er overkvalificeret til. Slutte-ligt er det værd at fremhæve et andet større amerikansk studie, som fulgte amerikanske elever med forskellige handicaps fra de sidste år af High School og hen til seks år efter endt uddannelse. Heriblandt var eleverne med en diagnose indenfor autismspektret de elever, som klarede sig dårligst sammenlignet med de andre elev-segmen-ter. Herudfra blev det påpeget, at det især skyldes udfordringer med aktiviteter, der stiller krav til sociale færdigheder - herunder det at interagere med andre på en arbejds-plads og i andre sociale kontekster.

Fremgangsmåde

Gennem vores undersøgelse af ASF-linjerne sigtede vi efter at skabe et overordnet billede af, hvordan eleverne på landets ASF-linjer, på tværs af forskellige skoler, oplevede deres udbytte og daglige gang på uddannelsen. For at gøre dette benyttede vi os af en kvantitativ tilgang, der tog afsæt i en spørgeskemaundersøgelse. Vores spørgeskema blev udformet ud fra en inklusionsforståelse, som vi hentede fra Rasmus Alenkær i kombination med Axel Honneths anerkendelsesteori. Begrundelsen for at vælge denne tilgang udsprang af, at tidligere undersøgelser af ASF-linjerne typisk har været rapporter, der er begrænset til den enkelte skole med et overvejende fokus på den kvalitative metode. Denne metode er på ingen måde forkert, men vores kvantitative tilgang åbner op for at analysere de generelle tendenser, der er på ASF-linjerne.

Resultater

På baggrund af vores undersøgelse havde vi blandt andet stillet spørgs-

mål, der tog afsæt i elevernes sociale og faglige inklusion. Her er et af de mere interessante resultater, at ASF-elevernes alder har en betydning for, hvorvidt de føler sig fagligt inkluderet. Derfor kan der på baggrund af vores undersøgelse argumenteres for, at der i relation til det faglige aspekt kan være fordele ved, at den enkelte elev har et ekstra år i bagagen, før denne starter på en ungdomsuddannelse. Vi anerkender, at der kan være andre individuelle forhold, der skal medregnes, men hvis man isoleret set står og er i tvivl om, hvorvidt den pågældende elev er parat til at påbegynde og indgå i et fagligt fællesskab på ungdomsuddannelsen, kan det være gavnligt at udsætte opstarten.

Et andet resultat fra vores undersøgelse tager afsæt i, at vi stillede eleverne spørgsmål til, hvorvidt de føler, at de har samme rettigheder og valgmuligheder - eksemplificeret ved mulighed for frit at vælge fagretninger eller valgfag - som eleverne, der ikke går i en ASF-klasse. Det var i den forbindelse mærkværdigt for os, at vores resultater viste, at eleverne i ASF-klasserne overordnet ikke følte, at de havde færre muligheder end de almene elever, da ASF-eleverne faktisk ikke helt har samme muligheder som eleverne i en ordinær klasse. Herudfra kan vi konkludere, at ASF-elevernes følelse af at være inkluderet ikke påvirkes af, at de ikke på alle områder er stillet ens.

Det sidste nævneværdige resultat fra undersøgelsen beror sig på de sociale relationer, som eleverne danner i og udenfor deres stamklasser. Her kan vi konstatere, at over halvdelen af de elever, der har deltaget

i undersøgelsen, tilkendegiver, at de mindst har én god ven i deres stamklasse. Derfor er det nærliggende at udlede, at ASF-klasserne skaber rammerne for, at ASF-eleverne indbyrdes kan opbygge tætte sociale relationer. Dog er tendensen ikke i samme grad gældende i forbindelse med, at eleverne blev adspurgt om deres sociale relationer udenfor stamklassen. Til spørgsmålet om, hvorvidt eleverne har mindst én god ven udenfor deres klasse, er 60 % af eleverne ikke enige i, at de har mindst én god ven udenfor klassen. Dermed tyder elevernes besvarelser på, at eleverne har svært ved at skabe tætte relationer med elever udenfor deres stamklasse. Hvorvidt dette skyldes, at eleverne ikke formår dette, eller om årsagen er, at de ikke har overskud eller interesse for det, kan vores undersøgelse ikke præcisere. Til gengæld kan vi på baggrund af vores viden fra udenlandsk forskning understrege, at det er af afgørende betydning, at elever med en diagnose indenfor autismspektret udvikler sociale kompetencer for at kunne begå sig i samfundet efterfølgende.

På baggrund af hele vores undersøgelse fra efteråret 2018 fik vi indblik i, hvad det landsdækkende tiltag med at indføre ASF-linjer på udvalgte skoler har betydet for elever med en ASF-diagnose. Der er både fordele og udfordringer ved at oprette særskilte linjer, der adskiller ASF-eleverne fra eleverne i de ordinære klasser. En udfordring er, at der på tværs af skolerne tegner sig et samlet billede af, at eleverne ikke i lige så høj grad socialiserer med de neurotypiske elever. I den forbindelse skal man som uddannelsesinstitution reflektere over, om

der kan skabes tiltag/justeringer, som optimerer elevernes muligheder for at danne nære sociale relationer udenfor deres stamklasser.

Når det så er påpeget, så anerkender vi også, at der er et paradoks forbundet med, at man på den ene side skaber nogle beskyttende rammer, for at eleverne fagligt kan begå sig og gennemføre en gymnasial uddannelse, og samtidig skal udfordre eleverne på et aspekt, der hurtigt kan tømme dem for energi og bevæge sig udenfor nogle af de rammer, der giver dem ro og plads til at fokusere på det faglige aspekt.

Derfor vil et naturligt spørgsmål være, om det indenfor den normerede tid kun skal være ungdomsuddannelsen, som skal gøre ASF-eleverne i stand til at mestre begge dele?

Autismekonference – kun for autister

Dato

23. november 2019, kl. 11.00-19.30

Sted

Banestrøget 19-21, 2630 Taastrup

Fællestransport

Fællestransport til og fra Aalborg, Aarhus, Fredericia og Odense

Pris

kr. 250,- inkl. konference, frokost, middag og transport

Arrangører

SIKON i samarbejde med Autisme- og Aspergerforeningen for Voksne

Tilmelding

autismeforening.dk/sikon-kurser

Der tages forbehold for ændringer i programmet. Da Socialministeriet har givet tilskud til Autisme og Aspergerforeningen for Voksne er konferencen forbeholdt autistiske medlemmer af denne. Hvis der er overskydende pladser sælges disse til kr. 895,-

Program

11.15-12.15 Autistisk Identitet del 1 – v/Felix Munch

- Hvad er identitet?
- Historie
- Diagnostik
- Fællesskab - community

12.15-13.00 Frokost

13.00-14.00 Louise Egelund Jensen "Relationer"

14.00-14.15 Pause

14.15-15.15 Autistisk Identitet del 2 – v/Felix Munch

- Sproget om autisme - sproget om os
- Autistisk diversitet
- Parforhold
- Forældreskab
- Valg – Kunsten at være fucking ligeglad

15.15-15.45 Kaffepause

15.45-16.45 Louise Egelund Jensen "Det jeg kan"

16.45-17.15 Paneldebat med bl.a. Felix og Louise.

17.15-17.30 Tak for i dag, evt. opsummering af dagen og afslutning.

17.30-18.15 Drink på "Café Lett"

18.00-19.30 Middag på "Café Lett".

Cafeen ligger på Høje Taastrup Station.

Slut på dagens program

Bussen kører kl. 19.35 på ruten: Fra Høje Taastrup til Odense, Fredericia, Aarhus, Aalborg

Kredsens aktiviteter

KREDS NORDJYLLAND

Formand Christina Winther3025 9210
E-mail: cw@autismenord.dk

KREDS LIMFJORD

Formand Maj-Britt L. Sørensen . . .3033 9453
E-mail: formand@kredslimfjord.dk

KREDS ØSTJYLLAND

Formand Marianne Banner5043 8361
E-mail: marianne_banner@yahoo.dk
AS-repr. børn:
Elsebeth Svane8621 0606

KREDS MIDTVEST

Formand Søren Dalgaard5311 3145
E-mail: sbd54@youmail.dk

KREDS TREKANTEN

Formand Dorte Schandorph Jensen 2967 0067
E-mail: dortesjens@mail.dk

KREDS SYDVESTJYLLAND

Kontaktperson Marije Jacobsen8
E-mail: marije@kredssydvest.dk

KREDS FYN

Formand Lilli F. M. Jørgensen2834 2576
E-mail: lilli@autismefyn.dk

KREDS VESTEGNEN

Formand Brian Andersen3055 5842
E-mail: vestegnen@autismeforening.dk

KREDS STORKØBENHAVN NORD

Formand Rigmor Madeleine Lond
E-mail: rigmor@autisme-storkbh.dk

KREDS KØBENHAVN/FREDERIKSBERG

Formand Tinja Vandmose
E-mail: tnjav@gmail.com

KREDS NORDJYLLAND

Caféaften i Hjørring

Tid og sted

Onsdag den 27. november 2019, kl. 18.30–20.30
Frivilligcenter, Danmarksgade 12, 9900 Frederikshavn.

Ungecafé – Aalborg

Tid og sted

Onsdag den 4. december 2019, kl. 18.30–20.30
Kløvergården, Vellingshøjvej 391a, Hjørring
og

Onsdag den 4. december 2019, kl. 18.30–20.30
De Frivilliges Hus, Mølholmsvej 2, 9000 Aalborg.

Læs om alle arrangementer på kredsens hjemmeside
www.autismenord.dk

KREDS LIMFJORD

Læs om alle arrangementer på kredsens hjemmeside:
<http://www.kredslimfjord.dk/>

KREDS ØSTJYLLAND

Autisme set indefra!

Ole Anders Rauff er foredragsholder og autist. Han fortæller i 2 foredrag om sin vej til et velfungerende liv både fagligt og personligt.

For pårørende til mennesker med autisme, som i det seneste år har fået en autisme-diagnose.

Tid og sted

Tirsdag den 26. november 2019, kl. 19.00 -21.30.
Lyngåskolen Grahambellsvej 1 D, Skejby..

Læs om alle arrangementer her: www.autismeoj.dk.

KREDS MIDTVEST

Konfliktforståelse

Tid og sted

Onsdag den 27. november 2019, kl. 18.00-21.30
Langvadbjerg, Ringkøbingvej 108A, 7400 Herning

Læs om alle arrangementer her: www.kredsmidtvost.dk

KREDS TREKANTEN

Søskendeproblematikker. Psykolog Søren Glistrup sætter fokus på søskendeproblematikker. Det at have en bror eller søster med autisme er ofte svært.

Tid og sted

Mandag den 11. november, kl. 19.00-21.00.
Sted kommer senere.

Generalforsamling

Sæt kryds i kalenderen. Flere oplysninger kommer.

Tid og sted

Onsdag den 4. mar. 2020.

Læs om alle arrangementer her:
www.autismeforening.dk/trekanten

KREDS STORSTRØM

Formand Sabine Hagens
E-mail: post@akzent.dk
AS-repr.: Line Mackenhauer
E-mail: lima44@live.dk

KREDS SØNDERJYLLAND

Formand Britta Rosen Bendixen2
E-mail: rosen.bendixen@gmail.com

KREDS VESTSJÆLLAND

Formand:
Stina Lund 5058 7889
E-mail: stina.lund.lakv@outlook.dk

KREDS ROSKILDE

Formand Rune Gamby
E-mail: rune@au10sme.dk

KREDS NORDSJÆLLAND

Formand Heidi Vanell 2921 7772
E-mail: til.formand@gmail.com

KREDS BORNHOLM

Formand Karina Bundgaard
E-mail: karinabu@autismeforening.dk

AUTISMUFELAGIÐ/KREDS FÆRØERNE

Formand: Heidi Aagaard +298 509031
E-mail: formadurin@autisma.fo

KREDS GRØNLAND

Formand Pia Ivalu Kielsen +299 558297
E-mail: piki@kimik-it.gl

Kredsens aktiviteter

KREDS SYDVESTJYLLAND

Autisme og Angst, med Søren Glistrup

Tid og sted

Lørdag den 23. november 2019, kl. 13.00–16.00
Vindrosen i Esbjerg

Café møde i Billund

Tid og sted

Torsdag den 5. december 2019, kl. 18.30 – 20.30
Lokaler følger.

Læs om alle arrangementer her: www.kredssydvest.dk/

KREDS FYN

Foredrag om PDA og skolevægning

Morten Gantzler Oschlag fra bloggen AutismePlusFar og Søstjerneskolens holder foredrag om kravafvisende adfærd og skolevægning.

Tid og sted

Onsdag den 20. november 2019, kl. 19.00–21.30.
Tornbjerg Gymnasium, Skærmhatten 15, 5220 Odense SØ

Sommerhus

Vi råder i Fyn-kredsen over et lækkert sommerhus på Nordlangeland med plads til 10 pers. Sommerhuset kan lejes af alle medlemmer af Landsforeningen Autisme.

Husk at tilmelde jer vores nyhedsbrev, så I får info om aktiviteter på Fyn. Læs om alle arrangementer på kredsens hjemmeside: www.autismefyn.dk

KREDS VESTEGNEN

Læs om alle arrangementer på kredsens hjemmeside: <https://www.autismeforening.dk/vestegnen/>

KREDS STORSTRØM

Netværkscafé for pårørende – Nakskov

For forældre eller pårørende. Kom og del dine erfaringer med andre i samme situation.

Tid og sted

Mandag den 18. november 2019, kl. 18.00–20.30
Turkis Lokale, FrivilligCenter Lolland, Hoskiærsvvej 17, 1. sal i bygning 12.

LANDSFORENINGEN AUTISMES HOVEDBESTYRELSE

Formand:

Heidi Thamestrup 2620 1658

Næstformænd:

Bernd Weiback 2424 6399
Brian Andersen. 3055 5842

Hovedbestyrelse:

Christian Steward-Ferrer
Michael Weyand 5133 9665
Kristina Kristensen. 4053 7137
Peter K. H. Nielsen 2074 6608
Stina Lund
Peter Jensen
Kathe Johansen
Thomas Schilling Nielsen

AUTISME- OG ASPERGER- FORENINGEN FOR VOKSNE

Formand: David Facius

Alle henvendelser til Autisme- og Aspergerforeningen for voksne, skal i øjeblikket ske på Landsforeningen Autismes telefon.

DIN KREDS

Husk at du altid kan gå ind på din kreds hjemmeside, hvor du kan finde og læse mere om de arrangementer, din kreds har planlagt.

Husk at holde din mailadresse opdateret så vi kan sende dig gode tilbud om foredrag, nyheder og aktiviteter.

Find din kreds på

autismeforening.dk

Netværkscafé for Børnenetværksgruppen – Vordingborg

Børnenetværksgruppen er for forældre og pårørende til børn og unge, der har autisme.

Tid og sted

Tirsdag den 12. november 2019, kl. 18.00–20.30
Mødelokalet på ”100-gangen”, Brænderigården, Vordingborg.

Brætspilscafé for unge og voksne med autisme (over 16 år) – Næstved

Tid og sted

Torsdag den 14. november 2019, kl. 17.00-19:30
Konferencelokalet hos Lægerne Sehested og Hagens, Axeltorv 6, 3.sal, 4700 Næstved.

Tid og sted

Tirsdag den 10. december 2019, kl. 17.00-19:30
Konferencelokalet hos Lægerne Sehested og Hagens, Axeltorv 6, 3.sal, 4700 Næstved.

Læs om alle arrangementer på kredsens hjemmeside
<https://www.autismeforening.dk/storstroem/>

KREDS STORKØBENHAVN NORD

Netværksaften

Kom i netværksgruppe med andre i samme situation som dig og del dine erfaringer.

Tid og sted

Tirsdag den 26. november 2019, kl. 18.30-21.30.
Herlevgårdsvej 18, Herlev.

Læs om alle arrangementer på kredsens hjemmeside www.autismeforening.dk/storkoebenhavnnord/

KREDS ROSKILDE

Netværksmøde – forældre

Tid og sted

Mandag den 11. november 2019, kl. 19.00-21.00
Frivillig Centrets lokale 3, Tinghuset, Jernbanegade 21A, 4000 Roskilde.

Læs om alle arrangementer på kredsens hjemmeside:
<http://au10sme.dk/>

KREDS NORDSJÆLLAND

Alle oplæg og foredrag er på vores facebookside: <https://www.facebook.com/autismenordsjaelland/>

Tilmelding foretages gennem mail, som kommer ud til alle medlemmer. Man kan IKKE tilmelde sig via Facebook.

LANDSFORENINGEN AUTISMES SEKRETARIAT

Banestrøget 19, 2630 Taastrup, tlf. 7025 3065
kontor@autismeforening.dk www.autismeforening.dk

Sekretariatet har åbent 9.00-12.00 og 13.00-15.00 alle hverdage.
Socialrådgiveren har åbent for telefonrådgivning:
Man., tors. og fredag kl. 9.00-12.00/tirs. kl. 16.00-19.00.

Landsformand Heidi Thamestrup
Tlf. 2620 1658 / formand@autismeforening.dk
Arbejdsområder: ledelse, policy, redaktør, Tvangsbehandlingsnævnet, Autism Europe, DUKHs bestyrelse, Ankestyrelsens Praksisudvalg, Projekt Opportunity, VISOs faglige bestyrelse

Sekretariatschef Lars Grønlund
Tlf. 3053 3452 / l-g@autismeforening.dk
Arbejdsområder: IT, administration, Sekretariat og SIKON konferenceseekretariat

Økonomimedarbejder Helle Bach
Tlf. 3171 0581 / bogholder@autismeforening.dk
Arbejdsområder: budget/regnskab, økonomistyring, personaleadministration

Socialrådgiver Ulla Kjer
Tlf. 7025 3068 / social@autismeforening.dk
Arbejdsområder: rådgivning, vejledning, artikler og foredrag

Kommunikation- og konferencemedarbejder Lotte Irlind
Tlf. 2057 6330 / kursus@autismeforening.dk

Kommunikationsmedarbejder Fie Hviid.
Tlf. 2925 9452 / fi@autismeforening.dk

Politisk konsulent Emil Holm Ravn, tlf. 6131 1987
emil@autismeforening.dk

Politisk konsulent Gitte Velling, tlf. 61311654
gitte@autismeforening.dk

Kontorassistent Nadja Laurents Pedersen, tlf. 7025 3065
nadja@autismeforening.dk

Jul på Feriecenter Slettestrand

Tag hele familien med på juleferie i Nordjylland

Landsforeningen Autisme holder jul på Feriecenter Slettestrand for familier med autistiske børn og/eller voksne. Slettestrand ligger ved Fjerritslev i et naturskønt område tæt på stranden. På feriecenteret er der indendørs svømmehal, legepladser, et stort motionsrum og mulighed for at leje cykler.

Landsforeningen Autisme tilbyder aktiviteter hver dag fra kl. 14.00. Aktiviteterne er målrettet netværk og hygge familierne i mellem, fx biograf, Wii, kreativt værksted, LEGO værksted

mv. Man vælger selv, om man vil deltage i aktiviteterne, der er et tilbud til hele familien.

Indkvartering

Hver familie får deres egen lejlighed med soveværelse, stue, køkken, bad og toilet. Der er TV og internet i alle lejlighederne.

Fælles julemiddag

Juleaften inviterer Landsforeningen Autisme til fælles julemiddag og juletræ i restauranten kl. 18.00.

**23-27. dec.
2019**

Vi har mulighed for at invitere et antal familier, der lever af kontanthjælp, SU eller pension på gratis juleferie. Læs mere og tilmeld jer her:
autismeforeningen.dk/sikon-kurser/ferier/juleferie